

All for one - none for all

Kees van der Hoeven
Architect en oud-voorzitter BNA

Het organiseren van samenwerking tussen architecten wordt steeds ingewikkelder. In ons vrije beroep doet men dat meestal in de vorm van een maatschap. Onder invloed van de democratisering golf werd in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw zelfs geëxperimenteerd met nog intensievere vormen. Zo richtte oud-Rijksbouwmeester Tjeerd Dijkstra zijn eigen bureau VDL (later de Architectengroep) in op meer ideële basis in de aandelen kwamen in handen van een stichting die werd bestuurd door alle medewerkers. Ook de architecten kregen gewoon een salaris en iedereen deelde mee in de winst; het was zoals het motto van de Drie Muskietiers: 'all for one and one for all'.

Onze huidige tijd van individualisering maakt dat dit soort modellen onder druk komen te staan; de centrifugale invloed wint het meestal van de meer bindende kracht. Zo is de Architectengroep vorig jaar een verzameling aparte commerciële bedrijven geworden, met nog maar een miniem gezamenlijk deel. Was Bjarne Mastenbroek al eerder vertrokken naar zijn Search Architects, nu zijn er de nieuwe architectenbureaus Rijnboutt, Van der Vossen, Rijnboutt bv (inderdaad, met 'de zoon van'), Hendriks Schulten Architecten bv, Hans Ruijsenaars Architecten bv, Dick van Gameren

Architecten bv, en Danielle Huls Architect. Kennelijk werkt het vandaag de dag zo, dat het eigen werk steeds meer zelf bestierd moet kunnen worden met de daarbij behorende eigen revenuen. Eerder konden we deze trend al aan de hand van Mecanoo's 'centrifuge' zien: na het winnen van de Kruisplein-prijsvraag begonnen ze met zijn vijven in 1980, hoewel Roelf Steenhuis (nu met 20 man) al vroeg zijn eigen weg koos. Tien jaar later stapte Erick van Egeraat uit het huwelijksbootje en uit het bureau, en hij runt nu alweer 15 jaar zijn in vier Europese steden gevestigde (en 120 man grote) praktijk. Later stapte Chris de Weijer in het eigen Dp6 (nu 17 man) en als laatste koos Henk Döll voor zijn Atelier voor Bouwkunst (nu ook alweer met 20). Francine Houben bleef trouwens in het geheel niet eenzaam achter: Mecanoo draait als nooit tevoren met meer dan 65 medewerkers. Kortom, in 25 jaar gegroeid van 5 naar 250 in 5 aparte bureaus... Maar uiteindelijk dus: 'none for all'. Dat er ook vandaag de dag nog bureaus zijn die menen dat er meer motieven zijn dan persoonlijk gewin of succes, laat Nederlands grootste architectenbureau Inbo met zijn inmiddels 300 medewerkers zien. Ooit opgericht door Klaas Geerts vanuit een meer commerciële filosofie (Inbo komt van Ontwerp- en Constructiebureau voor de Industriële Bouw), koos deze organisatie juist weer voor gezamenlijk eigendom (de 14 partners 40% - de overige medewerkers 60%) en staat ze onder leiding van een gekozen Raad van Bestuur, gecontroleerd door een Raad van Commissarissen met prominente Nederlanders als leden. En inmiddels wordt een deel van de winst bestemd voor de Inbo Foundation, waarmee ideële doelen - zowel voor de eigen organisatie als voor anderen (onder meer kennis- en onderwijsontwikkeling) - worden gesteund. 'Samen' kan gelukkig toch nog.

kavander@xs4all.nl ▲

Lees-tip:

De met Mecanoo vergelijkbare spinn-off van het Office for Metropolitan Architecture (OMA - Rem Koolhaas) wordt prachtig beschreven in:
'Referentie: OMA - de sublieme start van een architectengeneratie'
Bernard Colenbrander, Jos Bosman. NAI Uitgevers
Rotterdam, 1995, ISBN 90-72469-89-5